

2.3.13 Tepelné stroje I

Předpoklady: 2312

Pedagogická poznámka: Při výuce nepoužívám vlastní obrázky a videa, protože na internetu je jich více než dostatečné množství. Proto jsou součástí této hodiny odkazy na internet. Já osobně mám samozřejmě videa stažená a pouštím je lokálně.

Čtyřdobý zážehový motor

Pohon většiny osobních aut.

http://dragon.web2001.cz/fyzika/tepelnestroje/ctyrdoby_zazehovy_01.htm

<http://www.youtube.com/watch?v=QXLsna21FWo> (čas 3:00)

http://www.youtube.com/watch?v=V-z-R8Mv_HM&feature=related

Čtyři pracovní fáze:

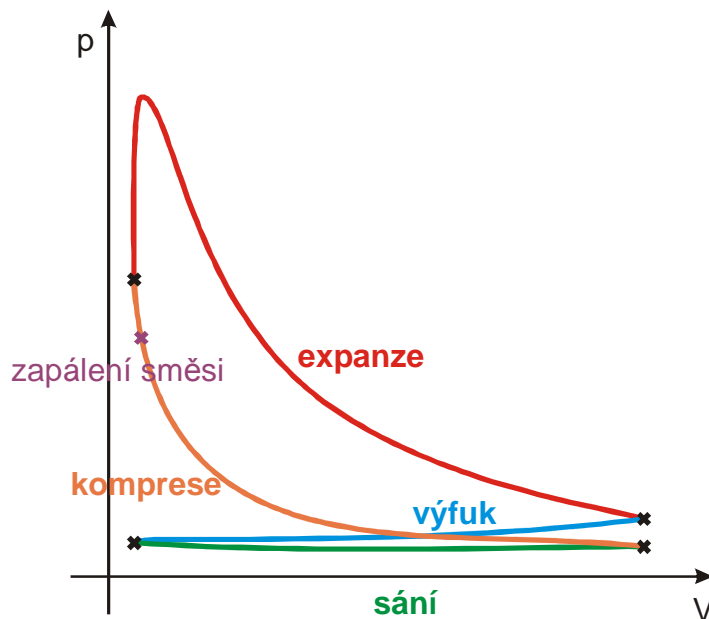
- sání: Píst ve válci jde dolů a nasává do válce směs vzduchu a benzínu.
- komprese: Píst ve válci jde nahoru a stlačuje nasátou směs vzduchu a benzínu. Stlačovaná směs se zahřívá.
- expanze: Stlačená směs vzduchu a benzínu je zapálena jiskrou (malou chvilku před okamžikem největšího stlačení). Vzniknou velmi horké spaliny o velmi vysokém tlaku, které tlačí píst směrem dolů. Motor koná práci.
- výfuk: Píst ve válci jde nahoru a vytlačuje spaliny do výfuku.

⇒ motor je čtyřdobý, ale užitečnou práci koná pouze v jedné době (při expanzi), reálné motory mají více pístů, které jsou navzájem fázově posunuté (když se jeden nachází v expanzi, druhý je v kompresi, třetí nasává a čtvrtý vyfukuje).

Oktanové číslo: odolnost benzínu proti samovznícení při stlačování v pístu. Vyšší oktanové číslo umožňuje větší stlačení a tím i větší účinnost.

Karburátor: mechanické zařízení na smíchávání paliva a vzduchu. U moderních motorů už je vytváření směsi řízeno elektronicky.

Př. 1: Načrtni pV diagram čtyřdobého zážehového motoru. Diagram začni kreslit od bodu zápalu stlačené směsi vzduch-palivo.

Čtyřdobý vznětový motor

(Dieselův motor, nafták)

http://www.youtube.com/watch?v=-G5TcWg0TMc&feature=PlayList&p=9C5C2CA23640D4B3&playnext=1&playnext_from=P

[L&index=17](http://www.youtube.com/watch?v=-G5TcWg0TMc&feature=PlayList&p=9C5C2CA23640D4B3&playnext=1&playnext_from=P) (čas 0:30)

<http://www.youtube.com/watch?v=IQgDxjXy7SQ&feature=related>

Téměř stejná funkce jako motor zážehový, do pístu se nasává pouze vzduch a nafta se vstříkuje do horkého stlačeného vzduchu až na konci komprese. Vzduch je tak zahřátý, že se nafta vznítí sama.

Porovnání účinnosti čtyřdobých spalovacích motorů:

	T_1 [K]	T_2 [K]	$\eta_{\max}$	η
čtyřdobý zážehový	2800	970	0,65	0,20 - 0,40
čtyřdobý vznětový	2900	770	0,73	0,30 - 0,42

Př. 2: Pokus se najít hlavní příčinu vyšší účinnosti vznětových motorů.

Vznětový motor stlačuje pouze vzduch $\Rightarrow$ větší stlačení $\Rightarrow$ větší zahřátí (vstříknutá nafta sama chytne) $\Rightarrow$ vyšší teplota ohřivače $\Rightarrow$ větší η a nižší spotřeba.

Dvoudobý zážehový motor

Pracuje pouze ve dvou dobách.

<http://www.youtube.com/watch?v=MW1jixDvUSY> (čas 1:30)

<http://www.youtube.com/watch?v=LuCUmQ9FxMU> (čas 1:10)

Př. 3: Pokus se najít hlavní výhody a nevýhody dvojdobých spalovacích motorů. Kde se v současnosti používají?

Dvojdobý motor pracuje ve dvou dobách $\Rightarrow$ polovinu času je ve fázi expanze, kdy koná práci $\Rightarrow$ při stejném objemu válce podává přibližně dvakrát větší výkon než čtyřdobé motory.

Využití všude tam, kde potřebujeme co nejmenší a nejlehčí motor: sekačky, motorové pily, přenosná čerpadla, motorčky atd.

Nevýhoda: sání a výfuk jsou spojeny do jedné doby $\Rightarrow$ dochází k únikům části paliva $\Rightarrow$ špatné emise.

Wankelův motor

Motor s rotujícím pístem.

<http://www.youtube.com/watch?v=6BCgl2uumlI> (čas 2:00)

Shrnutí: